

ENFLASYON İÇİNDE DURGUNLUK SİNYALLERİ

Birleşmiş Milletler'e göre küresel pandemi ve savaşın sebep olduğu gıda, enerji ve emtia şokları ile küresel tedarik zincirindeki aksaklıklar dünya ekonomisi için üç boyutlu krizi (gıda, enerji ve finans krizlerini) gündeme getiriyor. BM Genel Sekreteri Guterres; küresel enflasyonun yükseldiğini, satın alma gücünün aşındığını, büyüme beklentilerinin azaldığını belirttikten sonra enflasyon içinde düşük büyüme (ağır bir durgunluk) döngüsü riskinin bulunduğunu uyarısını yapıyor.

Stagflasyon İngilizce "stagnation" yani durgunluk/daralma ve inflation enflasyon kelimelerinden türetilmiş bir ekonomik terim. Hem durgunluk hem de enflasyonun birlikte yaşandığı dönemleri ifade eden bu durum halen hem küresel ortam için hem de ülkemiz için önemli bir risk. Stagflasyon nedenlerini şöyle sıralamak mümkün: yanlış para ve maliye politikaları, tüketimin ve ücretlerin artması, enerji ve girdi fiyatlarının yükselmesi, para arzının üretimden kopuk bir ölçüde artması, finansal krizler ve döviz kurlarındaki istikrarsızlıklar. Eğer önlem alınmazsa tasarruf ve yatırımlar düşer, döviz kurlarında oynaklıklar artar, temel maddelerde artışlar sürekli olur, işsizlik artar, gelir dağılımı bozulur, yoksulluk ve fakirlik oranları yükselir. Dünya Bankası, IMF gibi kurumlar ile FITCH, MORGAN STANLEY gibi değerlendirme kuruluşları bu konuda sürekli uyarı açıklamaları yapıyorlar. Amerika'da ve Avrupa'da son yılların en yüksek enflasyonu (yüzde 8.5 ve 7.5) yaşanıyor. Çin'de pandemi konusunda yeni kapanmalar var. Shangay'a Pekin'de eklendi. Binlerce gemi limanlarda bekletiliyor. İki kritik emtia petrol ve buğdayda tarihin en yüksek fiyat artışları yaşanıyor. 1970'lerde petrolün fiyatı 3 kattan fazla arttığında yaşanan durgunluk sürecini hatırlayabiliriz. Bu defa daha farklı bir konum var. Dünyada para bolluğu gittikçe azalıyor. FED ve Avrupa Merkez Bankası'nın para politikalarını sıkılaştırmaları (faiz artırma ve bilanço küçültme) enflasyon içinde durgunluktan çıkma sürecini daha da zorlaştıracak. Finansal koşullar daha da kötüleşecek. Nitekim finansal durum göstergeleri düşmeye başladı. Ekonomik durum göstergelerinde ise yavaşlama sinyalleri görüyoruz. İki gösterge arasındaki farklar da gittikçe açılmakta.

Ülkemizin bu ortamdaki durumuna gelince, maalesef çok kötü bir süreçte yakalandık. Enflasyonumuz TÜFE'de yüzde 60'ları, ÜFE'de yüzde 115'leri geçti. IMF'ye göre ortalama enflasyon yüzde 60, yıl sonu enflasyon tahmini yüzde 52.4. Dünyada bizim grubumuzdaki ülkelere negatif ayrılmaya devam ediyoruz. T.C.M.B. son enflasyon raporunda kendi yılsonu tahminini yüzde 42.80 olarak güncelledi. Para ve maliye politikaları kendi içinde tutarlılığı olmayan bir görünüm arz ediyor. T.C.M.B. nin beklentileri ve fiyatlandırma davranışlarını rasyonelleştirme ve yönetme yeteneği kalmadı. IMF'nin ülkemiz için yaptığı değerlendirmesinde yıl sonunda ikiz açık; bütçe açığı ve cari açık tahminleri sırasıyla yüzde 6.90 ve yüzde 5.66. Büyümemiz yüzde 2.7 ye inecek. Yatırım ve tasarrufların milli gelire oranları düşecek. Enflasyon-döviz kuru dengesi ancak 2023'te söz konusu olacak. Enflasyon içinde durgunluktan çıkış politikalarını uygulamak ise o kadar kolay değil. Zira enflasyon ve büyümeye ilişkin politikalar birbirine zıt politikalar. 2017'den beri yükselen enflasyon ve dalgalı büyüme dönemleri yaşıyoruz. Dolayısıyla bugün izlenen negatif yüksek reel faizli para politikaları ve (-) 45-50 milyar dolar civarındaki rezervlerle, bütçe ve cari açığı birlikte yükselen ikiz açıklarla önlem almak hayli zor. Son yıllarda artan yoksulluk ve bozulan gelir dağılımı sonuçları alt gelir gruplarını inanılmaz etkiliyor. Ülkemizin döviz ihtiyacı acil ve yüksek. Seçimlere doğru popülist politikalarla yüksek enflasyona rağmen kredi kaynaklı büyümelerde ısrar edileceği izlenimi var. Fiyat istikrarını önlemeyen ekonomi politikalarının uzun vadede başarılı ve sürdürülebilir olamayacağını hatırlamamızdan çıkarmamalıyız.